

ASYA PREHİSTORYASI

Eski Dünya karalarından biri olan Asya, dünyanın en büyük kıtasıdır. Doğuda Büyük Okyanus, kuzeyde Kuzey Buz denizi, güneyde Hint Okyanusu ile sınır olan kıtanın batısı ise kuzeyden güneye doğru uzanan Ural Dağları, Karadeniz, Ege Denizi ve Kızıldeniz boyunca uzanır.

Çok büyük bir alana yayılmış olan Asya kıtasında dünyanın en yüksek dağları bulunur. Yine dünyanın en geniş ve en kurak çölleri bu kıtada yer alır. Engin ovaları, yağmur ormanları, tropikal alanları, zengin bitki, hayvan ve maden kaynakları açısından bölgesel büyük farklılıklar gösteren bir kıtadır.

Kıtanın bu genel görünümü kronolojik olarak Homo *erectus* kanıtlarının ilk ortaya çıkmasından, çok daha geç tarihi çağlara kadar, bölgede 2 milyon yıllık bir geçmişi kapsar. Bu geniş zaman aralığı içinde, insanın yeryüzündeki dağılımı ile ilgili bölgeler arası kontakın dikkate değer kanıtları, ticaret yolları ve çok daha sonra imparatorluk saraylarına kadar insanlığın kültürel gelişiminin tüm safhalarıyla ilgili arkeolojik belgeler oldukça çoktur ve günümüze kadar korunmuşlardır.

Asya'nın en eski yerleşimleri yaklaşık 2 milyon yıl öncesinden Homo *erectus* tarafından yapılmıştır. Bu iskân tartışmalı olarak G.Ö. 200.000-58.000 yıl öncesine kadar uzanır. Homo *erectus* fosil kalıntıları oldukça seyrek bulunurken, bu dönem müddetince tüm bölgelerde ortaya çıkan sitler klâsik Alt Paleolitik taş alet buluntu topluluklarını içerirler.

Homo *erectus* 'un bulunduğu belli başlı sitler;

- 1) **Modjokerto:** (G.Ö. 1.800.000 yıl). Java adasının doğusunda yer alır. 1936 yılında 3 yaşındaki bir çocuğa ait H. *erectus* kafatası bulunmuştur. "Modjokerto Çocuğu" olarak da bilinir.
- 2) **Lantian:** (G.Ö. 800.000-76.000 yıl). Çin'de Sarı Irmağın orta kısımlarında yer alan bir açık hava sitidir. H. *erectus* a ait 1 alt çene ve kafatasının üstü bulunmuştur. Kafatası parçası 800.000, alt çene 500.000'e tarihlenmiştir. Kafatası deforme olmuş ve tam değildir. Çok arkaik karakterler gösterir.
- 3) **Choukoutien Lokalite I:** (G.Ö. 500.000-230.000 yıl). Çin'de Pekin'in 47 Km. güneybatısında bulunur. Choukoutien'deki stratigrafik mağara ve yarılmış dolgular bilimsel olarak ilk defa 1927 yılında incelenmiştir. Çinli ve Avrupalı bilim adamları tarafından yıllardır sürdürülen kazılar çok sayıda insan fosili, özellikle de Homo *erectus* fosil kalıntıları vermiştir. Choukoutien'in I. Lokalitesi en azından tabakalaşarak dolmuş 17 seviyeli karstik bir mağara sitidir. Bu seviyelerden en üstteki 13'ü en azından 40 Homo *erectus* bireyinin kalıntıları, büyük ocak izleri, hayvan kemikleri ve bazı bitki kalıntılarının yanı sıra 100.000'den fazla yontmataş aleti de içerir. Bu tabakalardan Uranyum Serileri, Fizyon İzleri ve TL yaşları, Lokalite I'deki iskanın G.Ö. 460.000 ve 230.000 yılları arasında olduğunu göstermiştir. Orta Pleistosen'in oldukça nemli ve sıcak bir dönemi sırasında insanların periyodik olarak bu mağarayı iskân ettiği anlaşılmıştır.

Asya'da arkaik Homo *sapiens*'in görünüşü gerçekten problemlidir. Çin'de G.Ö. 280.000-100.000 yılları arasına tarihlenen çok sayıda sit vardır. Bunların en önemlileri **Dali**,

Jinniushan, Hexian, Dingcun ve Maba'dır. Ancak arkaik *Homo sapiens* fosil verilerinin çok az ve ikna edicilikten uzak olması nedeniyle, bu konudaki çalışmaların daha çok bu insanların Asya Kıtası'na intikalleri konusuna yönelmiş olduğu belirtilmektedir. Yukarıda sözünü ettiğimiz Çin açık hava sitlerine ilaveten Kore'de de 3 mağara sitesi vardır ve bunlar G.Ö. 200.000-50.000 arasına tarihlendirilmişlerdir. Bu mağara sitelerinin isimleri **Yanggok-dong, Daehyun-dong ve Dokch'on** dur.

Fosil kalıntılar bir yana bırakılacak olursa söz konusu dönem müddetince baştan aşağı tüm Asya'da bölgesel farklılıklar ve çok uzun bir süreç gösteren Chopper ve Chopping Tool (**Mod I**) gelenek vardır.

Yaklaşık 50.000 yıl önce Asya'nın her tarafında görülen önemli değişiklikler, anatomik olarak modern *Homo sapiens*'lerin kıtayı işgalleriyle oluşmaya başlamıştır. Bu değişim teknolojik olarak da kendini gösterir. Çok amaçlı aletlerin yapımında kullanılan ve mikro dilgilerle takip edilen dilgi üzerine yapılmış taş aletler kendini göstermeye başlar.

Bir genellemeye gidilecek olursa, tipik bir şekilde görülen avcı-toplayıcı ekonomiyle ilgili veriler kıtanın güneyinde, kuzeyinde ve doğusunda önemli sayıda sitlerden elde edilmiş bulunmaktadır. Örneğin; güneyde **Srilanka**'dan (Eski Seylan) **Sanghao Mağarası** (G.Ö. 38.000-18.000) ve kuzeyde Moğol steplerinde **Sjara-osso-gol** (G.Ö. 50.000-30.000) bunlardan ikisidir. Aynı tür ekonomi doğuda Japonya'da G.Ö. 50.000-12.000 arasına tarihlenen sitlerden de bilinmektedir. Mağara ve kaya sığınaklarında mükemmel bir şekilde korunmuş olan dolgular, yontmataş aletlere bağlı olarak çok karmaşık kültür materyali gösterirler.

Bitkisel ve faunasal kalıntılar; yabancı bitki yiyeceklerinin, büyük ve küçükbaş hayvanların, balıkların ve denizel kökenli kabuklu hayvanların mevsimsel olarak kullanıldıklarına işaret ederler. Bu ekonomik geleneğin Güneydoğu Asya'nın kıyı bölgeleri ile Japonya'da, Güney Asya iç bölgeleri ve Kore Yarımadasındakiilerden çok daha uzun sürdüğü görülmektedir.

Örneğin; Japonya'da **JOMON GELENEĞİ** -ki aslında Üst Paleolitiğin avcı-toplayıcı geleneği devam eder- G.Ö. 12.000 civarında başlayan ve basit bir çanak-çömlek üretimiyle G.Ö. 2200'de sona eren bir kültürdür. G.Ö. 2200'lerde pirinç tarımı ve metalürji Kore Yarımadası'nda gelişmeye başlamaktadır. (G.Ö. 13.000'den sonra Japonya'da Erken Holosen Dönemde gelişen kültürler topluca Jomon olarak bilinirler).

Sabit adaptasyonun benzer örnekleri aynı zamanda Güneydoğu Asya'da Ruh Mağarasında (Spirit Cave-Tayland G.Ö. 14.000-7.600) ve Banyan Vadisi Mağarası (G.Ö. 7600-450 Kuzey Tayland) ve birçok Vietnam sitinde de kaydedilmiştir. Bu örnekler G.Ö. 13.000-7.200 yılları arasında gelişen ve **Hoabinhian Kültür** olarak adlandırılan bir kültüre aittirler. (Hoabinhian terimi yaklaşık G.Ö. 13.000'den M.Ö. 3000'den sonra pirinç tarımının yapılmasına kadar, Kuzey Sumatra ve Güneydoğu Asya anakarasındaki mağara ve açık hava sitelerinde bulunan arkeolojik buluntu topluluklarını ifade eder).

Yaklaşık G.Ö. 14.000'den sonra başlayan bitki tolayıcılığından bitki üreticiliğine geçiş Güney Asya'da ve Çin'de birkaç yerde olmuştur. Çeşitli bitki ve farklı bölgelerde hayvan evcilleştirilmesine dayanan bir tarımsal ekonomiye geçiş esasen G.Ö. 9000'lerde tamamlanmıştır.